

Kurumsal İzomorfizm Perspektifinden Muhasebe Mesleğinde Dijital Dönüşümün Etkileri

Oğuz Kuyumcu¹

Özet

Dijital dönüşüm, muhasebe mesleğinde köklü değişimlere yol açarak mesleğin icrasını, iş süreçlerini ve uzmanlaşma gerekliliklerini yeniden şekillendirmektedir. Bu dönüşüm süreci, teknolojik ilerlemeler ve veri analitiği araçlarının muhasebe uygulamalarına entegrasyonu ile hız kazanmıştır. Muhasebe mesleğinde dijitalleşme; yapay zekâ, blokzincir, büyük veri analitiği ve bulut tabanlı muhasebe yazılımlarının yaygınlaşması finansal raporlama süreçlerinde otomasyonu artırmakta, hata oranlarını düşürmekte ve karar alma süreçlerini daha hızlı ve güvenilir hale getirmektedir.

Kurumsal izomorfizm perspektifinden bakıldığında, dijital dönüşüm sürecinde meslek mensupları ve işletmeler üzerinde normatif, zorlayıcı ve taklitçi baskıların etkili olduğu görülmektedir. Düzenleyici otoriteler ve meslek örgütleri tarafından getirilen zorlayıcı düzenlemeler, muhasebe mesleğinde dijitalleşmenin standartlaşmasını sağlarken; büyük ölçekli işletmelerin ve uluslararası kuruluşların öncülüğünde benimsenen uygulamalar sektörde taklitçi bir uyum sürecini teşvik etmektedir. Ayrıca, meslek mensuplarının dijital becerilerini geliştirme gerekliliği normatif baskıların bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada, dijital dönüşümün muhasebe mesleğindeki etkilerini kurumsal izomorfizm çerçevesinde ele alarak, dijital muhasebe uygulamalarında standartlaşma süreçleri ve meslekte uzmanlaşma gereklilikleri incelenmektedir. Elde edilen bulgular, dijitalleşmenin muhasebe mesleğinde dönüşümü kaçınılmaz kıldığını ve meslek mensuplarının bu değişime uyum sağlayabilmek için dijital yetkinliklerini artırmalarının zorunlu hale geldiğini ortaya koymaktadır. Gelecekte, muhasebe mesleğinde dijitalleşmeye yönelik regülasyonların artması ve teknolojik gelişmelerin mesleki pratikleri daha fazla şekillendirmesi beklenmektedir.

1 Dr. Yüksekokul Sekreteri, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta Bilişim Teknolojileri Meslek Yüksekokulu, oguzkuyumcu@isparta.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4153-7210

GİRİŞ

Günümüzde dijital dönüşüm, muhasebe mesleğini köklü bir değişime uğratmakta ve meslek mensuplarının iş yapış biçimlerini yeniden şekillendirmektedir (Schiavi vd., 2024). Dijital teknolojiler, muhasebe uygulamalarında otomasyon, büyük veri analitiği, yapay zekâ ve blockchain gibi yenilikçi araçların kullanımını artırarak süreçleri daha verimli ve şeffaf hâle getirmektedir (Mahardhika & Siahaan, 2024). Bu dönüşüm, muhasebe meslek mensuplarının geleneksel rollerini dönüştürmekte, bilgi teknolojilerine dayalı muhasebe uygulamalarının yaygınlaşmasını zorunlu kılmaktadır (Schiavi vd., 2024). Ancak, bu değişim süreci yalnızca teknolojik gelişmelerin etkisiyle değil, aynı zamanda kurumsal ve düzenleyici faktörlerin baskısıyla da şekillenmektedir.

Dijitalleşme ile birlikte muhasebe mesleğinde gözlemlenen dönüşüm süreci, kurumsal izomorfizm çerçevesinde değerlendirildiğinde, meslek mensuplarının ve kurumların benzer teknolojik adaptasyon süreçlerine yönelmeleri dikkat çekmektedir. Dimaggio & Powell (1983) tarafından ortaya konulan kurumsal izomorfizm teorisi, organizasyonların çevresel baskılar nedeniyle birbirine benzer yapılar ve uygulamalar geliştirdiğini öne sürmektedir. Bu bağlamda muhasebe mesleğinde dijital dönüşümün etkilerini analiz ederken, üç temel izomorfizm türü ön plana çıkmaktadır: zorlayıcı izomorfizm (düzenleyici baskılar ve yasal zorunluluklar), taklitçi izomorfizm (belirsizlik karşısında diğer kurumların benimsenen uygulamalarını takip etme eğilimi) ve normatif izomorfizm (meslekî eğitim ve profesyonel standartların etkisi) (Tóth & Lippai-Makra, 2024).

Muhasebe mesleğinde dijital dönüşüm, özellikle zorlayıcı izomorfizmin etkisiyle regülasyonlara ve uluslararası muhasebe standartlarına (örneğin IFRS ve IPSAS) uyum sağlama gerekliliğini artırmıştır. Düzenleyici kurumlar, finansal raporlama süreçlerinde şeffaflığı ve denetim kalitesini artırmak amacıyla dijital muhasebe uygulamalarının kullanımını teşvik etmektedir (Maroun & Van Zijl, 2016). Benzer şekilde, meslek mensuplarının büyük veri analitiği ve yapay zekâ gibi teknolojilere yönelmeleri, taklitçi izomorfizm bağlamında diğer meslektaşlarının ve rakip firmaların uygulamalarını takip etme eğiliminden kaynaklanmaktadır (Gullkvist, 2011). Öte yandan, muhasebe meslek örgütlerinin ve üniversitelerin dijital muhasebe eğitimine odaklanması, normatif izomorfizmin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Patalon & Wyczisk, 2024; Schiavi vd., 2024).

Bu çalışmada, dijital dönüşüm sürecinin muhasebe mesleği üzerindeki etkilerinin kurumsal izomorfizm perspektifinden ele alınması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, dijitalleşmenin muhasebe uygulamalarını nasıl dönüştürdüğü

ve meslek mensuplarının bu dönüşüme hangi dinamiklerle uyum sağladığı incelenecektir. Ayrıca, muhasebe mesleğinde dijital dönüşümün zorlayıcı, taklitçi ve normatif izomorfizm türleri çerçevesinde nasıl şekillendiği analiz edilerek, geleceğe yönelik çıkarımlar yapılacaktır.

1. KURUMSAL İZOMORFİZM VE MUHASEBE MESLEĞİ

Kurumsal izomorfizm, organizasyonların çevresel baskılar nedeniyle birbirine benzer yapılar ve süreçler geliştirdiğini öne süren bir kuramdır (DiMaggio & Powell, 1983). Özellikle muhasebe mesleğinde gözlemlenen standartlaşma, uluslararası düzenlemelere uyum ve dijital dönüşüme yönelik eğilimler, izomorfik süreçler bağlamında değerlendirilebilir. Küreselleşen ekonomi, düzenleyici kurumların artan denetim talepleri ve meslek mensuplarının profesyonel normlara uyum sağlama gerekliliği, muhasebe alanında belirgin izomorfik eğilimleri beraberinde getirmiştir (Altın, 2022).

Kurumsal izomorfizm üç temel boyutta ele alınmaktadır (Tóth & Lippai-Makra, 2024): zorlayıcı izomorfizm, taklitçi izomorfizm ve normatif izomorfizm. Bu bileşenlerin her biri, muhasebe mesleğinde dijital dönüşümün benimsenme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır.

1.1. Zorlayıcı İzomorfizm ve Muhasebe Mesleği

Zorlayıcı izomorfizm, devlet düzenlemeleri, meslek örgütleri ve piyasa koşulları gibi dış baskılar nedeniyle organizasyonların belirli kurallara uyum sağlaması sürecini ifade etmektedir (DiMaggio & Powell, 1983). Muhasebe mesleğinde bu tür izomorfizmin etkisi, özellikle uluslararası muhasebe standartlarına (IFRS, IPSAS) uyum sağlama zorunluluğu, dijital muhasebe raporlama sistemlerinin benimsenmesi ve regülatörlerin finansal veri şeffaflığına yönelik artan talepleri çerçevesinde kendini göstermektedir (Maroun & Van Zijl, 2016).

Dijital dönüşüm sürecinde, zorlayıcı izomorfizm kapsamında, hükümetler ve düzenleyici otoriteler muhasebe meslek mensuplarının belirli dijital sistemleri kullanmasını zorunlu kılmaktadır. Örneğin, Avrupa Birliği'nde e-fatura ve e-defter uygulamaları, mali raporlama süreçlerinde standartlaşmayı sağlamak için yasal zorunluluk hâline getirilmiştir (Alsharari, 2020). Benzer şekilde, Türkiye'de Vergi Usul Kanunu kapsamında dijital vergi denetim sistemlerinin uygulanması, muhasebecilerin dijital dönüşüme uyum sağlama sürecini hızlandırmaktadır (Uçma, 2012; Aldemir & Uysal, 2017; Göker, 2019).

1.2. Taklitçi İzomorfizm ve Dijital Muhasebe Uygulamaları

Taklitçi izomorfizm, organizasyonların belirsizlik karşısında başarılı kabul edilen uygulamaları benimseme eğilimidir (DiMaggio & Powell, 1983). Muhasebe mesleğinde bu süreç, dijitalleşme ile birlikte daha belirgin hâle gelmiştir. Muhasebe firmaları, büyük veri analitiği, yapay zekâ destekli denetim araçları ve blockchain tabanlı muhasebe sistemleri gibi teknolojilere hızla uyum sağlayarak sektörde rekabet avantajı elde etmeye çalışmaktadır (Siegel vd., 1997; Sakib, 2022).

Taklitçi izomorfizmin muhasebe mesleğindeki bir diğer yansıması, küresel muhasebe firmalarının (örneğin, Big Four şirketleri) dijital dönüşüm stratejilerinin küçük ve orta ölçekli muhasebe firmaları tarafından örnek alınmasıdır (Tuttle & Dillard, 2007). Büyük ölçekli firmalar, dijital muhasebe uygulamalarına önemli yatırımlar yaparak, sektörde standart belirleyici konumda bulunmaktadır. Bu durum, daha küçük muhasebe firmalarının ve bağımsız muhasebecilerin, rekabet avantajı elde edebilmek için benzer teknolojik adaptasyon süreçlerine girmesine neden olmaktadır (Patalon & Wyczisk, 2024).

1.3. Normatif İzomorfizm ve Muhasebe Mesleğinde Dijital Yeterlilikler

Normatif izomorfizm, meslekî eğitim, meslek örgütlerinin belirlediği standartlar ve profesyonel normlar yoluyla oluşan benzeşme sürecini ifade etmektedir (DiMaggio & Powell, 1983). Muhasebe mesleğinde normatif izomorfizm, özellikle meslekî eğitim müfredatlarının dijitalleşmeye adapte edilmesi ve meslekî sertifikasyon süreçlerinde dijital muhasebe becerilerinin öne çıkması şeklinde gözlemlenmektedir (Sakib, 2022).

Geleneksel muhasebe eğitimi, finansal raporlama ve vergi uygulamalarına odaklanırken, dijital muhasebe teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte veri analitiği, yapay zekâ destekli denetim ve blockchain teknolojisi gibi konular muhasebe eğitimine entegre edilmeye başlanmıştır (Göker, 2019; Alsharari, 2020). Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde muhasebe alanında meslekî sertifika sağlayan CPA (Certified Public Accountant) programı, adayların dijital muhasebe sistemleri ve veri analitiği konusunda bilgi sahibi olmasını şart koşmaktadır (Tuttle & Dillard, 2007).

Muhasebe mesleğinde dijital dönüşüm sürecinde normatif izomorfizmin bir diğer etkisi, profesyonel muhasebeci birliklerinin (örneğin, IFAC, ACCA ve TÜRMOB) dijital yeterlilikleri artırmaya yönelik eğitim programları ve sertifikasyon sistemleri geliştirmesidir. Dijital dönüşüm sürecinde muhasebecilerin veri analitiği, ERP (Enterprise Resource Planning)

sistemleri ve yapay zekâ destekli denetim araçları konusunda uzmanlaşması gerektiği vurgulanmaktadır (Patalon & Wyczisk, 2024; Schiavi vd., 2024).

1.4. Muhasebe Mesleğinde İzomorfik Süreçlerin Dijital Dönüşüm ile Etkileşimi

Muhasebe mesleğinde dijital dönüşüm süreci, zorlayıcı, taklitçi ve normatif izomorfizm unsurlarının birleşik etkisiyle şekillenmektedir. Düzenleyici kurumların belirlediği kurallar, piyasa koşullarının getirdiği rekabet baskıları ve meslekî eğitim süreçleri, muhasebecilerin dijitalleşmeye uyum sağlama zorunluluğunu artırmaktadır (Rodrigues & Craig, 2007).

Bu çerçevede, muhasebe firmalarının ve meslek mensuplarının dijital dönüşüme karşı geliştirdiği stratejiler, yalnızca teknolojik bir adaptasyon süreci olarak değil, aynı zamanda kurumsal izomorfizm bağlamında incelenmesi gereken bir dönüşüm olarak değerlendirilmelidir (Iredele vd., 2020). Bu dönüşüm süreci, muhasebe meslek mensuplarının geleneksel rollerini yeniden tanımlamalarını gerektirmekte ve dijital becerilere dayalı yeni uzmanlık alanlarının oluşumuna zemin hazırlamaktadır (Judge vd., 2010).

2. DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN MUHASEBE MESLEĞİNE ETKİLERİ

Dijital dönüşüm, teknolojik ilerlemelerin iş süreçlerine entegrasyonunu ifade eden bir kavram olup muhasebe mesleği açısından da köklü değişimlere yol açmaktadır (Acar vd., 2016). Dijital teknolojilerin muhasebe süreçlerine entegrasyonu, finansal raporlama, denetim, vergi yönetimi ve karar destek sistemleri gibi alanlarda dönüşüm yaratırken, meslek mensuplarının yetkinliklerini ve iş yapış biçimlerini de yeniden şekillendirmektedir (Gök, 2024).

Bu bölümde, dijital dönüşümün muhasebe mesleği üzerindeki etkileri otomasyon ve yapay zekâ destekli süreçler, büyük veri analitiği, blockchain teknolojisi, siber güvenlik ve etik sorumluluklar gibi ana başlıklar çerçevesinde ele alınacaktır.

2.1. Muhasebe Süreçlerinde Otomasyon ve Yapay Zekâ Kullanımı

Dijital dönüşümün muhasebe mesleğine en belirgin etkilerinden biri, otomasyon ve yapay zekâ destekli sistemlerin finansal raporlama ve denetim süreçlerinde yaygın olarak kullanılmasıdır. Geleneksel muhasebe uygulamalarında insan emeğine dayalı süreçler, dijitalleşme ile birlikte büyük ölçüde otomatik hâle gelmiştir. Yapay zekâ destekli muhasebe yazılımları,

büyük hacimli verileri işleyerek hata oranlarını düşürmekte ve muhasebe işlemlerinin hızını artırmaktadır (Mahardhika & Siahaan, 2024; Patalon & Wyczisk, 2024).

Özellikle robotik süreç otomasyonu (RPA - Robotic Process Automation), yinelenen muhasebe işlemlerinin otomatik olarak gerçekleştirilmesini sağlamak ve muhasebe meslek mensuplarının stratejik analizlere odaklanmasına olanak tanımaktadır (Schiavi vd., 2024). Buna ek olarak, denetim süreçlerinde kullanılan yapay zekâ algoritmaları, anomali tespitinde insan muhakemesine kıyasla daha hızlı ve güvenilir sonuçlar sunmaktadır (Patalon & Wyczisk, 2024).

2.2. Büyük Veri Analitiği ve Muhasebe Karar Destek Sistemleri

Büyük veri analitiği (big data analytics), dijital dönüşüm sürecinin muhasebe mesleğinde önemli bir yer edinmesini sağlayan unsurlardan biridir (Kuyumcu, 2021). Geleneksel finansal raporlama sistemleri genellikle geçmişe dönük verilerle sınırlıyken, büyük veri analitiği gerçek zamanlı veri işleme kapasitesi ile muhasebe süreçlerinde öngörülebilirliği artırmaktadır (Acar vd., 2016).

Muhasebe meslek mensupları, büyük veri analitiği sayesinde müşteri davranışlarını analiz edebilmekte, finansal dolandırıcılık risklerini öngörebilmekte ve mali tabloların daha etkin bir şekilde yönetilmesine katkıda bulunabilmektedir (Vasarhelyi vd., 2015). Bununla birlikte, büyük veri analitiğinin muhasebe mesleğinde etkin bir şekilde kullanılabilmesi için meslek mensuplarının veri madenciliği ve veri görselleştirme gibi konularda yetkinlik kazanmaları gerekmektedir (Sun vd., 2024).

2.3. Block chain Teknolojisinin Muhasebe Uygulamalarına Entegrasyonu

Block chain teknolojisi, muhasebe mesleğinde güvenli ve şeffaf kayıt tutma mekanizmalarının geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Merkezi olmayan ve değiştirilemez kayıt yapıları sayesinde block chain, finansal işlemlerin doğrulanmasını hızlandırmakta ve denetim süreçlerinde güvenilirliği artırmaktadır (Karcioğlu & Binici, 2023).

Özellikle akıllı sözleşmeler (smart contracts), muhasebe meslek mensuplarının manuel müdahale gerektirmeden belirli işlemleri otomatik olarak yürütmesine olanak tanımaktadır. Bu durum, özellikle uluslararası finansal raporlama ve denetim süreçlerinde hata oranlarını azaltmakta ve maliyetleri düşürmektedir (Bellucci vd., 2022).

Ancak, block chain teknolojisinin muhasebe uygulamalarına entegrasyonu bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Mevcut muhasebe standartları, block chain tabanlı finansal işlemleri tam anlamıyla düzenleyebilecek şekilde uyarlanmış değildir ve bu durum, muhasebe meslek mensuplarının yeni regülasyonlara uyum sağlamasını gerektirmektedir (Maroun & Van Zijl, 2016).

2.4. Siber Güvenlik ve Dijital Muhasebe Sistemlerinin Güvenliği

Dijital dönüşüm süreciyle birlikte muhasebe meslek mensuplarının karşı karşıya kaldığı en büyük risklerden biri siber güvenlik tehditleridir. Dijital muhasebe sistemlerinde kullanılan büyük veri setleri ve bulut tabanlı muhasebe yazılımları, kötü niyetli saldırılara açık hâle gelebilmektedir (Acar vd., 2016; Gök, 2024).

Özellikle kişisel verilerin korunması, finansal bilgilerin gizliliği ve veri ihlallerine karşı önlemler gibi konular, muhasebe mesleğinde siber güvenliğin giderek daha önemli bir unsur hâline gelmesine neden olmuştur. Muhasebe firmalarının ve denetim şirketlerinin, dijital güvenlik protokollerine yatırım yapmaları ve muhasebe meslek mensuplarının bu konuda yetkinliklerini artırmaları zorunluluk hâline gelmiştir (Kuyumcu, 2021). Nitekim muhasebe meslek mensubu ile işletme arasındaki güven duygusunun önemi düşünüldüğünde dijital muhasebe sistemlerinin güvenliği ya da siber güvenlik meselesinin yaşanan dijitalleşme sürecinden en önemli faktörlerden birisi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

2.5. Etik ve Regülasyonlar Bağlamında Dijital Muhasebe

Dijital dönüşüm süreci, muhasebe mesleğinde yalnızca teknolojik değişimler yaratmakla kalmamış, aynı zamanda etik ve düzenleyici çerçevelerin yeniden ele alınmasını da gerektirmiştir. Yapay zekâ destekli sistemlerin muhasebe süreçlerinde kullanımı, finansal raporlama süreçlerinde manipülasyon riskini artırabileceği için etik sorumlulukların yeniden tanımlanmasını zorunlu kılmıştır (Tóth & Lippai-Makra, 2024).

Ayrıca, uluslararası finansal raporlama standartlarının (IFRS, IPSAS) dijitalleşen iş modellerine adapte edilmesi, muhasebe meslek mensuplarının etik sorumluluklarını daha kapsamlı bir çerçevede ele almalarını gerektirmektedir (Maroun & Van Zijl, 2016). Özellikle finansal raporlama süreçlerinde kullanılan otomasyon sistemlerinin şeffaflığı ve yapay zekâ algoritmalarının tarafsızlığı gibi konular, muhasebe etiği (Altunay & Kuyumcu, 2021) açısından önemli tartışmalara yol açmaktadır (Iredele vd., 2020).

Sonuç olarak dijital dönüşüm, muhasebe mesleğinde otomasyon, yapay zekâ, büyük veri analitiği ve block chain gibi teknolojilerin yaygınlaşmasını sağlamış ve muhasebe meslek mensuplarının iş yapış biçimlerini köklü şekilde değiştirmiştir. Bununla birlikte, bu dönüşüm süreci yeni etik sorumlulukları, düzenleyici uyumluluk gerekliliklerini ve siber güvenlik tehditlerini de beraberinde getirmiştir.

Muhasebe mesleğinde dijitalleşmenin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için meslek mensuplarının dijital yeterliliklerini artırmaları, düzenleyici otoritelerin yeni teknolojilere uygun mevzuat geliştirmeleri ve işletmelerin güvenlik önlemlerine yönelik yatırımlarını artırmaları gerekmektedir.

3. DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE KURUMSAL İZOMORFİZM BASKILARI

Dijital dönüşüm, muhasebe mesleğinde yalnızca teknolojik bir yenilenme süreci değil, aynı zamanda kurumsal yapıları ve işleyiş mekanizmalarını şekillendiren bir olgudur. Bu dönüşüm sürecinde kurumların davranışlarını belirleyen önemli faktörlerden biri kurumsal izomorfizm olup, bu kavram kurumların çevresel baskılar nedeniyle birbirine benzemesi sürecini ifade etmektedir (Mahardhika & Siahaan, 2024; Patalon & Wyczisk, 2024).

Kurumsal izomorfizm, özellikle muhasebe meslek örgütleri, uluslararası standart belirleyici kurumlar ve düzenleyici otoritelerin etkisiyle muhasebe süreçlerinin ve meslek mensuplarının iş yapış biçimlerinin benzeşmesine neden olmaktadır (Sakib, 2022). Dijital dönüşüm sürecinde bu baskılar zorlayıcı (coercive), taklitçi (mimetic) ve normatif (normative) izomorfizm olmak üzere üç temel başlık altında incelenebilir.

3.1. Dijital Dönüşüm Sürecinde Zorlayıcı (Coercive) İzomorfizm

Zorlayıcı izomorfizm, kurumların yasal düzenlemeler, denetleyici kurumların baskıları ve sektörel zorunluluklar nedeniyle belirli uygulamalara uyum sağlamak zorunda kalmasını ifade etmektedir (Coşkun & Yorgancıoğlu, 2022). Muhasebe mesleğinde dijital dönüşüm, özellikle uluslararası finansal raporlama standartları (IFRS), kamu sektörü muhasebe standartları (IPSAS) ve ulusal düzenlemeler doğrultusunda şekillenmektedir (Kuyumcu, 2024a).

Özellikle e-dönüşüm uygulamaları (e-fatura, e-defter, e-arşiv) gibi dijitalleşme süreçleri, regülatör kurumlar tarafından zorunlu hâle getirilerek muhasebe meslek mensuplarının uyum sağlamasını gerektirmektedir (Mahardhika & Siahaan, 2024). Ayrıca, denetim süreçlerinde veri analitiği ve yapay zekâ tabanlı inceleme yöntemlerinin giderek daha fazla kullanılması,

firmaların rekabet edebilmesi için bu teknolojileri benimsemelerini zorunlu kılmaktadır (Patalon & Wyczisk, 2024).

3.2. Dijital Dönüşüm Sürecinde Taklitçi (Mimetic) İzomorfizm

Taklitçi izomorfizm, belirsizlik ortamlarında başarılı kabul edilen uygulamaların diğer kurumlar tarafından benimsenmesi sürecini ifade eder (Aldemir & Uysal, 2017; Coşkun & Yorgancıoğlu, 2022). Dijital dönüşüm sürecinde muhasebe meslek mensupları ve işletmeler, rekabet avantajı sağlamak ve belirsizliği azaltmak amacıyla öncü firmaların benimsediği teknolojileri uygulamaya yönelmektedir (Amoako vd., 2021).

Örneğin, büyük muhasebe firmalarının blok zinciri tabanlı muhasebe sistemlerini veya robotik süreç otomasyonu (RPA) uygulamalarını kullanmaya başlaması, diğer muhasebe firmalarının da benzer sistemlere yatırım yapmasını teşvik etmektedir (Mahardhika & Siahaan, 2024). Benzer şekilde, büyük veri analitiği ve yapay zekâ destekli denetim araçlarının KPMG, Deloitte, EY ve PwC gibi küresel denetim firmaları tarafından kullanılması, diğer firmaların da bu sistemleri benimsemesini hızlandırmaktadır (Patalon & Wyczisk, 2024).

Taklitçi izomorfizm, özellikle küçük ve orta ölçekli muhasebe firmaları açısından stratejik bir öneme sahiptir. Dijital muhasebe teknolojilerine erken adapte olan büyük ölçekli firmaların oluşturduğu piyasa normlarına uyum sağlamak amacıyla, daha küçük firmalar da benzer sistemleri kullanmaya yönelmektedir.

3.3. Dijital Dönüşüm Sürecinde Normatif İzomorfizm

Normatif izomorfizm, meslek örgütleri, akademik eğitim programları ve profesyonel sertifikasyon süreçleri aracılığıyla meslek mensuplarının ortak bilgi ve beceri setlerine sahip olmasını sağlayan süreçtir (Uçma, 2012; Coşkun & Yorgancıoğlu, 2022). Muhasebe mesleğinde normatif izomorfizm, uluslararası meslek örgütleri (IFAC, AICPA, ACCA, TÜRMOB gibi) ve akademik kurumlar tarafından şekillendirilmektedir.

Özellikle muhasebe eğitiminin dijitalleşmesi, muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ, büyük veri analitiği ve blockchain teknolojileri gibi konularda eğitim almasını zorunlu hâle getirmiştir (Keser, 2019; Altın, 2022). Örneğin, uluslararası muhasebe sertifikasyon programlarında (ACCA, CPA gibi) veri analitiği ve dijital muhasebe sistemlerine yönelik modüllerin artırılması, meslek mensuplarının dijital yeterlilik kazanmasını teşvik etmektedir (Tóth & Lippai-Makra, 2024).

Ayrıca, muhasebe meslek mensuplarının dijital dönüşüm sürecine uyum sağlayabilmesi için sürekli mesleki gelişim (CPD - Continuous Professional Development) programları aracılığıyla dijital becerilerini güncellemeleri gerekmektedir (Patalon & Wyczisk, 2024). Bu süreç, dijital dönüşümün muhasebe mesleğinde kalıcı bir dönüşüm yaratmasını sağlamak ve normatif izomorfizmin etkisini artırmaktadır.

Genel bir değerlendirme yapıldığında dijital dönüşüm süreci, muhasebe mesleğinde kurumsal izomorfizm baskılarının daha da belirgin hâle gelmesine neden olmaktadır. Zorlayıcı izomorfizm kapsamında yasal düzenlemeler ve denetleyici kurumların yönlendirmeleri dijitalleşmeyi hızlandırırken, taklitçi izomorfizm öncü firmaların kullandığı teknolojilerin sektörde yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

Normatif izomorfizm ise muhasebe eğitimi ve mesleki standartlar aracılığıyla dijital dönüşümün meslek mensupları tarafından benimsenmesini sağlamaktadır. Bu çerçevede, muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşme sürecine uyum sağlayabilmeleri için regülasyonlara uyum, teknolojik yetkinlik kazanma ve sürekli mesleki gelişim programlarına katılım gibi stratejilere önem vermeleri gerekmektedir.

4. DİJİTAL MUHASEBE UYGULAMALARINDA STANDARTLAŞMA VE UYARLAMA SÜREÇLERİ

Dijital dönüşüm, muhasebe mesleğinin uygulamalarını köklü bir şekilde değiştirmekte ve muhasebe süreçlerinde otomasyon, büyük veri analitiği, yapay zekâ ve blockchain gibi teknolojilerin kullanımını zorunlu hâle getirmektedir (Schiavi vd., 2024). Ancak dijital muhasebe uygulamalarının etkin bir şekilde kullanılabilmesi için standartlaşma ve uyarlama süreçlerinin belirlenmesi gerekmektedir (Alsharari, 2020). Standartlaşma, muhasebe verilerinin tutarlılığını ve karşılaştırılabilirliğini sağlarken, uyarlama süreçleri ise yeni teknolojilerin farklı kurum ve sektörlerde uygulanabilir hâle getirilmesini ifade etmektedir (Kuyumcu, 2022).

Bu bağlamda, dijital muhasebe uygulamalarının başarılı bir şekilde benimsenmesi için uluslararası muhasebe standartları, regülasyonlar, sektör gereksinimleri ve teknolojik altyapı gibi faktörlerin dikkate alınması gerekmektedir (Tóth & Lippai-Makra, 2024). Dijital muhasebe uygulamalarında standartlaşma ve uyarlama süreçleri, uluslararası muhasebe standartlarının dijitalleşmeye adaptasyonu, regülatif uyumluluk gereklilikleri, teknolojik entegrasyon süreçleri ve meslek mensuplarının yetkinliklerinin artırılması gibi bileşenler kapsamında ele alınmaktadır.

4.1. Dijital Muhasebe Standartlarının Belirlenmesi ve Uyum Süreci

Dijital muhasebe uygulamalarının standartlaşması, muhasebe mesleğinin kurumsal çerçevesinin korunmasını sağlamak amacıyla uluslararası standart belirleyici kuruluşlar tarafından yönlendirilmektedir (Kuyumcu, 2025a). Bu kapsamda, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS), Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları (IPSAS) ve Amerika Birleşik Devletleri Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (US GAAP) gibi küresel muhasebe çerçeveleri, dijital muhasebe sistemlerine uyarlanarak geliştirilmekte ve yeni teknolojilerin finansal raporlama süreçlerine entegrasyonu sağlanmaktadır (Alsharari, 2020).

Özellikle e-defter, e-fatura, e-arşiv ve dijital denetim uygulamaları, uluslararası muhasebe standartlarının dijital dönüşüme uygun hâle getirilmesiyle yaygınlaşmıştır (Elmegaard, 2024). Blockchain tabanlı muhasebe sistemleri gibi yenilikçi uygulamalar, muhasebe kayıtlarının değiştirilmesini önleyerek finansal raporlamada güvenilirliği artırmaktadır (Schiavi vd., 2024). Bu çerçevede, muhasebe süreçlerinde standartlaşmayı sağlamak adına teknoloji odaklı düzenlemeler geliştirilmekte ve bu sistemlerin uluslararası raporlama standartlarına uyum sağlaması hedeflenmektedir (Elmegaard, 2024).

Bununla birlikte, XBRL (Extensible Business Reporting Language) gibi dijital raporlama standartları, finansal tabloların elektronik ortamda daha etkin bir şekilde işlenmesini ve farklı finansal sistemler arasında veri entegrasyonunun sağlanmasını mümkün kılmaktadır (Patalon & Wyczisk, 2024). Avrupa Birliği ve diğer uluslararası düzenleyici kurumlar, XBRL formatını zorunlu hâle getirerek dijital muhasebe süreçlerinin küresel ölçekte standartlaşmasını teşvik etmektedir (Schiavi vd., 2024).

4.2. Regülatif Uyum ve Dijital Muhasebe Uygulamaları

Dijital muhasebe sistemlerinin standartlaşmasının sağlanması için regülatif uyum süreçleri büyük önem taşımaktadır (Kuyumcu, 2024a). Ülkeler, dijital muhasebe uygulamalarını vergi mevzuatı (Kuyumcu, 2025b), finansal denetim düzenlemeleri (Kuyumcu, 2024b) ve şirketler hukuku gibi alanlarla uyumlu hâle getirmek amacıyla çeşitli düzenlemeler geliştirmektedir (Alsharari, 2020). Özellikle Mali Eylem Görev Gücü (FATF) ve Avrupa Birliği Dijital Finans Stratejisi, muhasebe süreçlerinde dijital uyumluluğun sağlanmasına yönelik yasal çerçeveler sunmaktadır (Amoako vd., 2021).

Dijital muhasebe uygulamalarının yapay zekâ ve büyük veri analitiği gibi yeni teknolojilerle desteklenmesi, denetim süreçlerinde regülatif uyumun sağlanmasını kolaylaştırmaktadır (Schiavi vd., 2024). Örneğin, makine

öğrenimi algoritmaları kullanılarak finansal dolandırıcılığın tespiti ve risk yönetimi süreçleri daha etkin bir şekilde yürütülmekte olup, bu durum muhasebe mesleğinde uyumluluk maliyetlerini azaltmaktadır (Elmegaard, 2024; Patalon & Wyczisk, 2024).

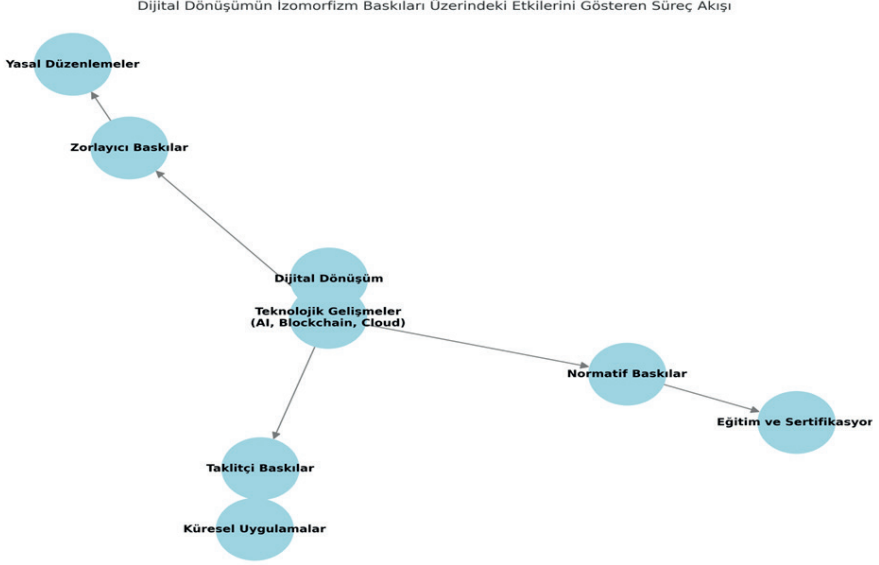
4.3. Teknolojik Entegrasyon ve Dijital Muhasebe Sistemleri

Dijital muhasebe uygulamalarının etkinliğinin artırılması için bilgi sistemleriyle entegrasyon süreçlerinin başarıyla yürütülmesi gerekmektedir (Gök, 2024). Kurumsal Kaynak Planlama (ERP) sistemleri, finansal verilerin daha etkin bir şekilde yönetilmesini sağlarken, bulut tabanlı muhasebe sistemleri işletmelerin daha düşük maliyetle dijital muhasebe uygulamalarına erişmesine olanak tanımaktadır (Schiavi vd., 2024).

Bu bağlamda, muhasebe meslek mensuplarının dijital becerilerinin artırılması, teknolojik entegrasyon süreçlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır (Şeker & Hoş, 2021). Üniversiteler ve meslek örgütleri, muhasebe eğitim programlarında veri analitiği, yapay zekâ ve siber güvenlik gibi alanlara daha fazla yer vererek muhasebe mesleğinin dijitalleşme sürecine uyumunu hızlandırmaktadır (Keser, 2019).

Genel bir değerlendirme yapıldığında dijital muhasebe uygulamalarında standartlaşma ve uyarlama süreçleri, uluslararası muhasebe standartlarının dijital dönüşüme uygun hâle getirilmesi, regülatif uyum mekanizmalarının güçlendirilmesi ve teknolojik entegrasyonun sağlanması gibi faktörlere dayanmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının dijitalleşen muhasebe uygulamalarına uyum sağlayabilmesi için mesleki eğitimlerin güncellenmesi, teknolojik yeniliklerin takip edilmesi ve standartlara uyum sürecinin hızlandırılması gerekmektedir. Bu süreçte XBRL, blockchain, yapay zekâ ve büyük veri analitiği gibi dijital teknolojilerin muhasebe uygulamalarına entegrasyonu, finansal raporlamanın güvenilirliğini artırmakta ve kurumsal şeffaflığı güçlendirmektedir. Ancak, bu dönüşüm sürecinin başarılı olabilmesi için uluslararası standart belirleyici kuruluşlar, düzenleyici kurumlar ve muhasebe meslek örgütleri arasında koordinasyon ve iş birliği sağlanmalıdır.

Şekil 1. Muhasebenin Dijitalleşmesinde İzomorfizm Baskıları

Kaynak: Literatürde yer alan veriler doğrultusunda yazar tarafından oluşturulmuştur.

SONUÇ

Dijital dönüşümün muhasebe mesleği üzerindeki etkileri giderek derinleşmekte ve mesleğin geleceği, teknolojik gelişmeler doğrultusunda yeniden şekillenmektedir. Dijital muhasebe uygulamalarının yaygınlaşması, muhasebe meslek mensuplarının rollerini, yetkinliklerini ve sorumluluklarını dönüştürerek muhasebenin daha analitik, stratejik ve danışmanlık odaklı bir yapıya evrilmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda, muhasebe alanında faaliyet gösteren meslek örgütleri, düzenleyici kurumlar ve akademik çevrelerin, dijitalleşmenin getirdiği fırsat ve zorlukları dikkate alarak proaktif önlemler geliştirmesi gerekmektedir.

Gelecekte, yapay zekâ destekli muhasebe yazılımlarının manuel süreçleri büyük ölçüde ortadan kaldırması beklenmekte, bu durum muhasebe profesyonellerinin daha fazla stratejik karar alma ve veri analitiği odaklı bir yapıya geçmesini zorunlu kılmaktadır. Özellikle büyük veri analitiği, makine öğrenimi ve blockchain teknolojileri, muhasebe kayıtlarının doğruluğunu ve güvenilirliğini artırırken, geleneksel muhasebe denetim süreçlerinin otomatik hale getirilmesini sağlayacaktır.

Bu dönüşüm sürecinde, standartlaşma ve regülatif uyumun sağlanması, muhasebe mesleğinin dijital çağda sürdürülebilirliğini güvence altına alacaktır. XBRL gibi dijital raporlama standartlarının yaygınlaşması, finansal bilgilerin daha şeffaf ve karşılaştırılabilir hale gelmesine katkıda bulunacak, dolayısıyla küresel sermaye piyasalarındaki bilgi asimetrisini azaltacaktır.

Muhasebe Mesleğinde Dijital Yetkinliklerin Önemi: Muhasebe profesyonellerinin, dijital dönüşüm sürecine uyum sağlayabilmesi için yeni yetkinlikler edinmesi kaçınılmazdır. Bu çerçevede, geleneksel muhasebe eğitiminin, veri analitiği, yapay zekâ, siber güvenlik ve blockchain uygulamalarına yönelik derslerle desteklenmesi gerekmektedir. Muhasebe meslek örgütleri, sürekli mesleki eğitim programlarını güncelleyerek dijital becerilerin artırılmasına katkı sunmalıdır.

Ayrıca, muhasebe mesleğinde etik ilkelerin korunması, dijital dönüşüm sürecinde karşılaşılan en önemli meselelerden biri olacaktır. Yapay zekâ destekli sistemlerin finansal raporlamada kullanılması, etik riskleri beraberinde getirebilir ve bu durum muhasebe standartlarının yeniden yorumlanmasını gerektirebilir.

Dijital Muhasebe Ekosisteminde Gelecekteki Regülasyonlar: Dijital muhasebe ekosistemi, küresel ölçekte artan regülatif baskılarla karşı karşıya kalmaktadır. Avrupa Birliği Dijital Finans Stratejisi, OECD'nin vergi düzenlemeleri ve ABD'deki SEC (Securities and Exchange Commission) regülasyonları, dijital muhasebe süreçlerinin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri çerçevesinde yürütülmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

Bununla birlikte, dijitalleşen muhasebe uygulamalarında siber güvenlik riskleri önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Block chain ve dağıtık defter teknolojileri (DLT), muhasebe kayıtlarının manipülasyonunu önlemek adına kritik bir araç olarak görülse de bu teknolojilerin yaygınlaşması için uluslararası standart belirleyici kuruluşlar ve düzenleyici kurumların daha fazla iş birliği yapması gerekmektedir.

Genel Değerlendirme

Dijital dönüşüm süreci, muhasebe mesleğini köklü bir şekilde dönüştürerek otomasyonun, yapay zekânın ve büyük veri analitiğinin muhasebe uygulamalarına entegrasyonunu zorunlu hale getirmektedir. Bu değişim, muhasebe profesyonellerinin rollerini ve yetkinliklerini yeniden tanımlarken, aynı zamanda standartlaşma, regülatif uyum ve etik ilkeler açısından yeni meydan okumaları da beraberinde getirmektedir.

Bu süreçte başarı sağlanabilmesi için;

- ✓ Dijital muhasebe standartlarının geliştirilmesi ve küresel ölçekte uyumlaştırılması,
- ✓ Meslek mensuplarının dijital becerilerinin artırılması ve sürekli mesleki eğitimlerin güncellenmesi,
- ✓ Dijitalleşme sürecinde etik ilkelerin korunarak muhasebe mesleğinin güvenilirliğinin sürdürülebilmesi,
- ✓ Regülatif uyumluluğun sağlanarak dijital muhasebe ekosisteminin daha şeffaf hale getirilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda, uluslararası muhasebe topluluğu, akademik çevreler ve düzenleyici kurumlar, muhasebe mesleğinin gelecekte sürdürülebilir bir şekilde gelişimini desteklemek için teknolojik gelişmeleri yakından takip etmeli, dijitalleşmeye yönelik politikaları güncellemeli ve meslek mensuplarının yeni teknolojilere adaptasyonunu hızlandırmalıdır.

Dijital dönüşüm sürecinin etkileri önümüzdeki yıllarda daha belirgin hale gelecek olup, muhasebe mesleğinin değişen koşullara hızlı bir şekilde uyum sağlaması, mesleğin sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahip olacaktır.

Kaynakça

- Acar, D., Öztürk, M., & Usul, H. (2016). Dijital Ortamda Denetim: Sürekli Denetim. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21(Muhasebe Denetimi Özel Sayısı), 1561-1571.
- Aldemir, C., & Uysal, T. U. (2017). Yakınsama mı Ayrışma mı? Kamu Muhasebe Sisteminin Dönüşümü: İDT Örneği. Amme İdaresi Dergisi, 50(4), 135-159.
- Alsharari, N.M. (2020), "Accounting Changes and Beyond Budgeting Principles (BBP) in the Public Sector: Institutional Isomorphism", International Journal of Public Sector Management, Vol. 33 No. 2/3, pp. 165-189. <https://doi.org/10.1108/IJPSM-10-2018-0217>
- Bucak Altın, B. (2022). Kurumsal İzomorfizm Kapsamında Havacılık Sektörüne Ara İnsan Kaynağı Yetiştiren Meslek Yüksekokullarının Misyon Cümlelerinin İncelenmesi. Havacılık ve Uzay Çalışmaları Dergisi, 2(2), 60-89. <https://doi.org/10.52995/jass.1070789>
- Altunay, M. A., & Kuyumcu, O. (2021). Atebetü'l Hakayık'ın Muhasebe Etiği Açısından Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 24(1), 115-134. <https://doi.org/10.29249/selcuksbyd.877353>
- Amoako, G. K., Adam, A. M., Arthur, C. L., & Tackie, G. (2021). Institutional Isomorphism, Environmental Management Accounting and Environmental Accountability: A Review. Environment, Development and Sustainability, 23(8), 11201-11216. <https://doi.org/10.1007/s10668-020-01140-y>
- Bellucci, M., Cesa Bianchi, D. and Manetti, G. (2022), "Blockchain in Accounting Practice and Research: Systematic Literature Review", Meditari Accountancy Research, Vol. 30 No. 7, pp. 121-146. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-10-2021-1477>
- Coşkun, Y., & Yorgancıoğlu, C. (2022). Spontane İzomorfizm Perspektifinden Bakan Yardımcılığı ve Müsteşarlık Pozisyonlarının Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 50, 305-332.
- Dimaggio, P. J., & Powell, W. W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. İçinde E. Dobbin (Ed.), The New Economic Sociology (ss. 111-134). Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9780691229270-005>
- Elmegaard, J. (2024). Navigating the Digital Frontier in Accounting: Transformative Impacts and Interplay of Digitalization, Accounting Systems, and Management Accountants in an Institutional Context. Phd Thesis, Copenhagen Business School.

- Gök, A. G. (2024). Muhasebede Dijitalleşme Üzerine Çalışılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(2), 97-111.
- Göker, A. (2019). Muhasebe Mesleğine Yönelik Eğitim Sorularının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Gullkvist, B. (2011). Drivers of Diffusion of Digital Accounting Practice. *Contributions to Accounting, Auditing and Internal Control*, 25, 25-43.
- Iredele, O. O., Tankiso, M., & Adelowotan, M. O. (2020). The Influence of Institutional Isomorphism and Organisational Factors on Environmental Management Accounting Practices of Listed Nigerian and South African Firms. *South African Journal of Accounting Research*, 34(3), 183-204. <https://doi.org/10.1080/10291954.2019.1675254>
- Judge, W., Li, S., & Pinsker, R. (2010). National Adoption of International Accounting Standards: An Institutional Perspective. *Corporate Governance: An International Review*, 18(3), 161-174. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8683.2010.00798.x>
- Karcioğlu, R., & Binici, F. Ö. (2023). Hesap Verebilirlik, Muhasebe ve Güvencede Blokzincir Teknolojisi ve Yapay Zeka'nın Gelişim Fırsatı ve Kullanımı. İçinde N. Karyagdı (Ed.), *Denetimde Yeni Trendler Teori ve Uygulamalar 2-web (2)-1*. Özgür Yayınları.
- Keser, S. (2019). Küreselleşme ve Yükseköğretimde İzomorfizm: Türk Üniversiteleri Üzerine Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Kuyumcu, O. (2021). Bağımsız Denetimde Verinin Önemi: Kurumlar Arası Veri İletişim Modeli Önerisi. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi* (5), 79-89. <https://doi.org/10.46236/jovosst.878175>
- Kuyumcu, O. (2022). Türkiye'de Devlet Muhasebesi ve Standartlaşma Süreci. İçinde Z. Karacagil & M. Bulut (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Güncel Tartışmalar, Bilgin Kültür Sanat Yayınları*, Ankara (ss. 429-440).
- Kuyumcu, O. (2024a). Devlet Muhasebe Standartlarının Hesap Verebilirlik ve Uygulanabilirlik Açısından İncelenmesi: Devlet Üniversitelerinde Bir Araştırma. Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Kuyumcu, O. (2025a). Kamu ve Özel Sektör Muhasebesi Kavramsal Çerçevelerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Maliye Dergisi*, 187, 221-246.
- Kuyumcu, O. (2025b). Türkiye ve Fransa'nın Vergi Sistemlerinin Karşılaştırmalı Analizi: Adalet ve Etkinlik Perspektifi. *Vergi Sorunları Dergisi*, 436, 100-105.
- Kuyumcu, O. (2024b). Uluslararası ve Ulusal Muhasebe Standartları Açısından Sayıştay Denetim Bulguları: Yükseköğretim Kurumları Örneği. *Sayıştay Dergisi*, 35(135), 601-633. <https://doi.org/10.52836/sayistay.1571678>

- Mahardhika, A. S., & Siahaan, N. H. (2024). Adaptation of Cloud Accounting in SMEs: Institutional Isomorphism Perspective. *Jurnal Akuntansi Manado (JAIM)*, 734-744.
- Maroun, W., & Van Zijl, W. (2016). Isomorphism and Resistance in Implementing IFRS 10 and IFRS 12. *The British Accounting Review*, 48(2), 220-239.
- Patalon, M., & Wyczisk, A. (2024). Mapping Digital Transformation of Municipalities through the Lens of Institutional Isomorphism. *International Journal on Social and Education Sciences*, 6(4), 600-635.
- Rodrigues, L. L., & Craig, R. (2007). Assessing International Accounting Harmonization Using Hegelian Dialectic, Isomorphism and Foucault. *Critical perspectives on accounting*, 18(6), 739-757.
- Sakib, N. H. (2022). Institutional Isomorphism. İçinde A. Farazmand (Ed.), *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance* (ss. 6759-6765). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-66252-3_3932
- Schiavi, G. S., Behr, A., & Marcolin, C. B. (2024). Institutional Theory in Accounting Information Systems Research: Shedding Light on Digital Transformation and Institutional Change. *International Journal of Accounting Information Systems*, 52, 100662.
- Siegel, P. H., Agrawal, S., & Rigsby, J. T. (1997). Organizational and Professional Socialization: Institutional Isomorphism in an Accounting Context. *The Mid-Atlantic Journal of Business*, 33(1), 49.
- Sun, Y., Li, J., Lu, M., & Guo, Z. (2024). Study of the Impact of the Big Data Era on Accounting and Auditing (arXiv:2403.07180). arXiv. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2403.07180>
- Şeker, Y., & Hoş, S. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Uygulamalarını Kullanımlarına İlişkin Bir Araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(4), 953-972. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1039477>
- Tóth, B., & Lippai-Makra, E. (2024). Institutional Isomorphism in Accounting Innovations: Experience in the Public and Corporate Sectors. *Economy & Finance*, 11(3), 301-323. <https://doi.org/10.33908/EF2024.3.4>
- Tuttle, B., & Dillard, J. (2007). Beyond Competition: Institutional Isomorphism in US Accounting Research. *Accounting Horizons*, 21(4), 387-409.
- Uçma, T. (2012). Türkiye'deki Muhasebe Sisteminin Gelişiminin Kurumsal Teori Çerçevesinde Açıklanması. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 2, 145-178.
- Vasarhelyi, M. A., Kogan, A., & Tuttle, B. M. (2015). Big Data in Accounting: An Overview. *Accounting Horizons*, 29(2), 381-396.